

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tutkimuskeskuksen ei tarvitse maksullisessa tutkimustoiminnassa periä toimeksiantajilta toimeksiantojen valmisteluun liittyvistä esitutkimuksista ja toimeksiantoihin sisältyvistä riskeistä aiheutuvia menoja, vaan nämä menot korvataan tutkimuskeskukselle erillisestä tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta tutkimuskeskuksen päätöksen mukaisesti. Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös, jonka mukaan tutkimuskeskuksen suoritteista perittävät suoritekohtaiset maksut voidaan määrätä siten, että ne keskimäärin katta-

vat toimeksiantajilta tutkimuskeskuksen maksuasetuksen mukaan perittäviksi tarkoitetut kustannukset.

Tutkimuskeskuksen tehtävänmäärittely lain 1 §:ssä ehdotetaan muutettavaksi nykytilannetta vastaavaksi sekä selvennettäväksi lain 3 §:n sopimusten tekemistä koskevaa säännöstä.

Esitys liittyy vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain (144/72) 3 §:n 2 momentin mukaan tutkimuskeskus perii muun muassa suorittamistaan tutkimustehtävistä tilaajalta maksun ottaen huomioon suoritettun työn ja muut kustannukset siten kuin asetuksella erikseen säädetään. Nykyisin tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista on voimassa vuonna 1977 annettu asetus (262/77) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Maksujen perusteet on asetuksessa säädetty valtion maksuperustelain (980/73) periaatteiden mukaisesti.

Valtion maksuperustelain mukaan valtion viranomaisten suoritteista peritään maksuja, joiden suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää eli suoritteen omakustannusarvoa. Maksut ovat joko kiinteitä maksuja, jotka saadaan laske-

malla samanlaatuisista suoritteista muodostuvaan suoriteryhmään kuuluvien suoritteiden keskimääräiset kokonaiskustannukset, tai sellaisia suoritekohtaisia maksuja, jotka saadaan laskemalla maksun suuruus kunkin suoritteen osalta erikseen. Valtion maksuperustelain säännösten mukaisesti tutkimuskeskuksen maksuasetukseen on otettu eräitä poikkeussäännöksiä, joiden mukaan maksu voidaan periä myös omakustannusarvoa pienempänä tai suurempana. Omakustannusarvoa pienemmän maksun periminen on mahdollista, mikäli tutkimuskeskuksen henkilöstö, koneet ja laitteet eivät tilapäisesti tule muutoin tehokkaasti käytetyiksi, taikka milloin suoritteen tilaajana on valtion virasto tai laitos. Vallitsevaa hintatasoa vastaava markkinahintainen maksu voidaan taas periä siinä tapauksessa, että suoritetta tuottavat myös muut kuin tutkimuskeskus ja tutkimuskeskuksen suoritteen tuottamisesta aiheutuvat kokonaiskustannukset ovat pienemmät kuin muiden

tuottamien samanlaisten suoritteiden markkina-hinta. Maksu voidaan periä omakustannusarvoa korkeampana myös silloin, kun tutkimuskeskuk-sen aikaisempien tutkimustehtävien yhteydessä hankkimaa erityistä asiantuntemusta voidaan käyttää hyväksi suoritteen tuottamisessa.

Edellä selostetut suoritteiden hinnoittelun pe-rusteet eivät kuitenkaan kaikilta osin sovellu ulkopuolisille suoritettavia maksullisia tutkimus-tehtäviä koskevien tutkimuskeskuksen suorittei-den hinnoitteluun. Ongelmaksi ovat muodostu-neet erityisesti maksullisen suoritetuotannon toi-meksiantojen valmisteluun liittyvien esitutkimus-ten sekä eräiden projektien toteuttamisesta ai-heutuvien kustannusten kattaminen. Tutkimus-keskus joutuu nimittäin usein suorittamaan esi-tutkimuksia tutkimustehtävää koskevan tarjouk-sen tekemistä varten. Jos tällaisen esitutkimuksen suorittamisesta aiheutuu huomattavasti kustan-nuksia eikä tarjouksen pohjalta päästä sopimuk-seen, ei ole kohtuullista sisällyttää tällaisia kus-tannuksia muiden projektien toteuttamisesta pe-rittäviin maksuihin. Tutkimustoimintaan liittyy lisäksi oleellisena osana riski siitä, että jo aloite-tussa tutkimusprojektissa tavoite ei olekaan tek-nisesti toteutettavissa tai sen toteutus tulee niin kalliiksi, ettei projektin loppuunvieminen tästä syystä ole tarkoituksenmukaista. Joissakin tilan-teissa saatetaan projektin tavoitteen saavuttami-seksi joutua suorittamaan myös tehtäviä, joihin projektisuunnitelmassa ei ole voitu etukäteen varautua.

Edellä tarkoitetuissa tapauksissa on tutkimus-keskukselle aiheutuneiden kustannusten perimi-sessä se hankaluus, että kustannuksia ei voida kohdistaa kyseiselle tutkimusprojektille. Tosin tehty työ voidaan joissakin tapauksissa hyödyntää vastaisuudessa muiden toimeksiantojen kohdalla, jolloin siitä tulee periä maksu.

Toisena vaikeutena suoritteiden hinnoittelussa on se, että suoritekohtaista maksua laskettaessa ja määrättäessä ei pystytä etukäteen arvioimaan yksittäisten hankkeiden kustannuksia riittävällä tarkkuudella. Toimeksiantajaa ei toisaalta voida vaatia ostamaan suoritetta, jonka hinta voidaan määrätä vasta sen valmistumisen jälkeen. Tämän ongelman poistamiseksi tutkimuskeskuksen tuot-tamien suoritteiden hinnoittelun tulisi perustua keskimääräiseen kannattavuuteen.

Näihin edellä selostettuihin ongelmiin ovat kiinnittäneet huomiota kauppa- ja teollisuusmi-nisteriön organisaation uudistamistarvetta selvit-tänyt KTM-81 -komitea (komiteanmietintö 1981:59) sekä erityisesti valtion teknillisen tutki-

muskeskuksen toiminnan kehittämistarpeita sel-vittänyt VTT-toimikunta (komiteanmietintö 1983:30).

2. Ehdotetut muutokset ja esityk-sen taloudelliset vaikutukset

Valtion vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesityk-sessä ehdotetaan tutkimuskeskuksen ulkopuolisil-le suoritettavia tehtäviä koskevaan lukuun otetta-vaksi erillinen määräraha, jota voitaisiin käyttää toimeksiantojen valmisteluun liittyvistä esitutki-muksista ja tutkimustoimeksiantoihin sisältyvistä riskeistä aiheutuvien niiden menojen suorittami-seen, joita ei kohtuudella voida periä tutkimus-palvelun tilaajalta. Ehdotettu määräraha 11,4 miljoonaa markkaa käytettäisiin kysymyksessä oleviin palkkausmenoihin sekä aineiden ja tarvik-keiden, vieraiden palveluiden ja koneiden ja laitteiden hankintamenoihin. Järjestelyn toteut-taminen edellyttää valtion teknillisestä tutkimus-keskuksesta annetun lain 3 §:n 2 momentin muuttamista siten, että tutkimuskeskuksen ulko-puolisten toimeksiannosta tuottamista suoritteis-ta perittäviä maksuja määrättäessä voidaan val-tion tulo- ja menoarviossa osoitettavan määrära-han rajoissa jättää huomioon ottamatta sellaiset menot, joita tutkimuskeskuksen päätöksen pe-rusteella ei peritä toimeksiantajilta. Päätös tehtäi-siin tutkimuskeskuksen istunnossa.

Tutkimuskeskuksen maksuasetuksen liitteessä on säädetty kiinteät maksut, jotka eräistä tutki-muskeskuksen suoritteesta peritään. Kiinteät mak-sut on laskettu valtion maksuperustelain mukai-sesti ottaen huomioon samanlaatuisista suoritteis-ta muodostuvaan suoriteryhmään kuuluvien suor-itteiden keskimääräiset kokonaiskustannukset. Tältä osin keskimääräisen kannattavuuden peri-aate jo toteutuu. Jotta sama periaate tulisi koske-maan myös suoritekohtaisesti laskettavia maksu-ja, lain 3 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otetta-vaksi säännös, jonka mukaan valtion maksupe-rustelain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut suorite-kohtaiset maksut voidaan kuitenkin määrätä sit-en, että ne keskimäärin kattavat toimeksiantajil-ta asetuksen mukaan perittäviksi tarkoitettut kus-tannukset.

Samassa yhteydessä puheena olevaa säännöstä ehdotetaan sanamuodoltaan muutettavaksi vas-taamaan valtion maksuperustelaisissa käytettyjä kä-sitteitä ja sanontoja.

Lain 3 §:n 2 momentin muutos edellyttää

myös tutkimuskeskuksen maksuasetuksen tarkistamista eräiltä osin.

Lain 3 §:n 1 momentin säännöstä, joka koskee asiantuntijoiden käyttämistä ja sopimusten tekemistä, ehdotetaan samalla muutettavaksi sanonnaltaan yleisluonteisemmaksi ja siten nykytilannetta paremmin vastaavaksi.

Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 §:n mukaan tutkimuskeskuksen tehtävänä on harjoittaa teknillistä tutkimustyötä ja toimia erikseen määrätyillä aloilla virallisena aineenkoetus- ja tarkastuslaitoksena. Vuonna 1975 on teknillistä tarkastusta ja siihen liittyviä valvontatehtäviä varten perustettu kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena toimiva teknillinen tarkastuslaitos. Tämän vuoksi mainintaa tutkimuskeskuksen toimimisesta erikseen määrätyillä aloilla virallisena aineenkoetus- ja tarkastuslaitoksena ei ole aiheellista sellaisenaan säilyttää laissa. VTT-toimikunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen on tarpeen myös laajentaa

tutkimuskeskuksen tehtävänmäärittelyä nykyisestä. Tämän mukaisesti tutkimuskeskuksen tehtävänä olisi lain 1 §:n mukaan teknillistä ja teknillistoloudellista tietoa hankkimalla, luomalla ja käyttämällä pitää yllä ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää julkisia ja yksityisiä tutkimus- ja testaustarpeita. Yksityiskohtaisempi tehtävänmäärittely sisällytetään tutkimuskeskuksen hallintoasetukseen, jonka kokonaisuutos on valmisteltavana kauppa- ja teollisuusministeriössä.

3. Voimaantulo

Vuoden 1984 tulo- ja menoarvioesitykseen liitettävänä ehdotettu laki on tarkoitettu saattamaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta 11 päivänä helmikuuta 1972 annetun lain (144/72) 1 ja 3 § näin kuuluviksi:

1 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena toimii valtion teknillinen tutkimuskeskus. Sen tehtävänä on teknillistä ja teknillistoloudellista tietoa hankkimalla, luomalla ja käyttämällä pitää yllä ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää julkisia ja yksityisiä tutkimus- ja testaustarpeita.

3 §

Valtion teknillinen tutkimuskeskus voi tulo- ja menoarvion puitteissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa tutkimusten ja muiden toimialaansa kuuluvien yksittäisten asi-

antuntijatehtävien suorittamisesta sekä yhteistyösopimuksia tutkimuskeskuksen toimialaan kuuluvaa tutkimustyötä suorittavien laitosten ja organisaatioiden kanssa.

Tutkimuskeskuksen ulkopuolisten toimeksianton tuottamista suoritteista peritään maksuja, joiden suuruudesta saadetaan asetuksella valtion maksuperustelaisissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaisesti. Valtion maksuperustelain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut suoritekohtaiset maksut voidaan kuitenkin määrätä siten, että ne keskimäärin kattavat toimeksiantajilta asetuksen mukaan perittäviksi tarkoitettut kustannukset. Maksuja määrittäessä voidaan valtion tulo- ja meno-

arviossa osoitettavan määrärahan rajoissa jättää huomioon ottamatta menot, joita tutkimuskeskuksen päätöksellä ei peritä toimeksiantajilta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Jermu Laine*

Laki

valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta 11 päivänä helmikuuta 1972 annetun lain (144/72) 1 ja 3 § näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

1 §

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tehtävänä on harjoittaa teknillistä tutkimustyötä ja toimia erikseen määrättyillä aloilla virallisena aineenkoetus- ja tarkastuslaitoksena.

Tutkimuskeskus kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan.

3 §

Valtion teknillinen tutkimuskeskus voi tulo- ja menoarvion puitteissa käyttää tarvittaessa asiantuntijoita sekä tehdä sopimuksia viranomaisten, julkisten laitosten, järjestöjen, yksityisten liikelaitosten ja yksityisten henkilöiden kanssa määritettyjen tutkimusten suorittamisesta sekä yhteistyösopimuksia muiden teknillistä tutkimustyötä suorittavien laitosten ja korkeakoulujen kanssa yhteisten tutkimusohjelmien toteuttamisesta.

Tutkimuskeskuksessa toimitetuista tutkimus-, aineenkoetus-, painatus-, patentti- ja kirjallisuuspalvelutehtävistä sekä niihin liittyvistä toimituksista samoin kuin tutkimuskeskuksessa toimeenpannuista opetus- ja neuvontatilaisuuksista perii tutkimuskeskus tilaajalta tai osanottajalta maksun ottaen huomioon suoritetun työn ja muut kustannukset siten kuin asetuksella erikseen säädetään.

Ehdotus

1 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena toimii valtion teknillinen tutkimuskeskus. Sen tehtävänä on teknillistä ja teknillistaloudellista tietoa hankkimalla, luomalla ja käyttämällä pitää yllä ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää julkisia ja yksityisiä tutkimus- ja testaustarpeita.

3 §

Valtion teknillinen tutkimuskeskus voi tulo- ja menoarvion puitteissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa tutkimusten ja muiden toimialaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta sekä yhteistyösopimuksia tutkimuskeskuksen toimialaan kuuluva tutkimustyötä suorittavien laitosten ja organisaatioiden kanssa.

Tutkimuskeskuksen ulkopuolisten toimeksiantajien tuottamista suoritteista peritään maksuja, joiden suuruudesta säädetään asetuksella valtion maksuperustelaissa (980/73) säädettyjen perusteiden mukaisesti. Valtion maksuperustelain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen suoritekohtaiset maksut voidaan kuitenkin määrätä siten, että ne keskimäärin kattavat toimeksiantajilta asetuksen mukaan perittäviksi tarkoitettujen kustannukset. Maksuja määrättäessä voidaan valtion tulo- ja menoarviossa osoitettavan määrärahan rajoissa jättää huomioon ottamatta menot, joita tutkimuskeskuksen päätöksellä ei peritä toimeksiantajilta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 _____.

